

Tuna Cevher yazdı | Eğitimde eşitsizlik: Yüz binlerce çocuk okul dışında

turkishpost.net/tuna-cevher-yazdi-i-egitimde-esitsizlik-yuz-binlerce-cocuk-okul-disinda

rewi

September 12, 2025

(The Turkish Post) – TUNA CEVHER

Yeni eğitim-öğretim yılı başlarken ortaya çıkan tablo ürkütücü boyutlara ulaşıyor. Türkiye’de eğitim çağındaki 221 bin 739 kız ve 220 bin 904 erkek çocuk okul dışında kalıyor. Bu rakamlar, “zorunlu eğitim” söyleminin sadece kâğıt üzerinde kaldığını gözler önüne seriyor. Çocukların eğitimden uzak kalması, yalnızca bireysel bir kayıp değil, aynı zamanda toplumun geleceğine dair derin bir kriz anlamına geliyor. Özellikle kız çocukları açısından durum çok daha dramatik; çünkü yasal zorunluluklarla garanti altına alınması gereken eğitim hakkı, toplumsal baskılar ve devletin yetersiz politikaları yüzünden fiilen yok hükmüne dönüşüyor.

KIZLARIN EĞİTİMİ EV İŞİ VE EVLİLİĞE FEDA EDİLİYOR

Kız çocuklarının okuldan koparılmasının ardında toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı nedenler yatıyor. Ev içi iş yükünün küçük yaşlardan itibaren kızlara yüklenmesi, erken yaşta evliliklerin halen yaygın biçimde sürmesi ve ailelerin kız çocuklarının eğitimi “gereksiz” görmesi, kızların okulla bağını koparıyor. TÜİK verilerine göre, 2021’de yapılan resmi evliliklerin %2,3’ü 16-17 yaş grubundaki kız çocuklarını kapsıyor; aynı yaş grubundaki erkeklerde ise bu oran yalnızca %0,1. Yani sistem, kızların geleceğini evliliğe,

oğlanların geleceğini ise eğitime endeksleyen ataerkil bir mantık üzerine işliyor. Bu tablo, devletin “toplumsal cinsiyet eşitliği” söylemleriyle taban tabana zıt bir pratik ortaya koyuyor.

YOKSULLUK ZİNCİRİ KIRILMIYOR

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin (CEİD) raporu, eğitimden kopuşun en büyük sebeplerinden birinin yoksulluk olduğunu açıkça gösteriyor. Yoksul kadınların beşte biri hâlâ okuma yazma bilmiyor. Bu durum yalnızca bugünün değil, yarının da kaybı anlamına geliyor. Çünkü eğitime erişimin sınırlı olması yoksulluğun nesilden nesile aktarılmasına neden oluyor ve toplumda kronikleşen bir eşitsizlik zinciri ortaya çıkıyor. Devletin görevi bu zinciri kırmak ve fırsat eşitliği yaratmakken, uygulanan politikalar zinciri daha da sağlamlaştırıyor. Yoksul çocukların aynı zamanda kötü beslenme ve gıdaya erişim sorunları yaşaması, eğitime devam etseler bile verim almalarını engelliyor. Eğitimden koparılan ya da düşük nitelikte eğitim alan çocuklar, ilerleyen yıllarda düşük gelirli ve güvencesiz işlere mahkûm oluyor; böylece yoksulluk bir kader haline geliyor.

DİJİTAL UÇURUM KAPANMADI, BÜYÜDÜ

Pandemi sürecinde eğitimdeki eşitsizlikler derinleşti ve bu eşitsizlikler hâlâ giderilemedi. Uzaktan eğitime geçiş, teknolojik araçlara erişim eksikliği nedeniyle öğrenciler arasında büyük bir uçurum yarattı. Devlet okullarındaki öğrenciler, özel okul öğrencilerine göre iki kat daha fazla öğrenme kaybı yaşadı. Kız çocukları ve kadınlar, erkeklere kıyasla dijital araçlara erişimde daha da geride kaldı. Eğitimde fırsat eşitliği, devletin en temel sorumluluklarından biri olmasına rağmen, dijital alandaki eksiklikler hem sınıfsal hem de cinsiyetçi bir ayrımı kalıcılaştırdı. Kimi öğrenciler bilgisayara ya da internete ulaşamazken, kimileri online derslerini yalnızca cep telefonu üzerinden takip edebildi. Bu koşullar altında “her çocuğun eşit eğitim hakkı vardır” söylemi, ironik bir slogandan öteye geçemedi.

STEM ALANLARI KADINLARA KAPALI GİBİ

Yükseköğretimde kadınların okullaşma oranı erkeklerden yüksek görünse de mühendislik ve bilişim gibi gelecek açısından kritik öneme sahip alanlarda kadınların varlığı sınırlı kalıyor. Üniversitelerde kadın öğrencilerin oranı %49 iken mühendislikte bu oran %21,3'e, bilişimde %24,5'e düşüyor. Türkiye'de her on erkekten üçü programlama yapabilirken, aynı beceriye sahip kadın sayısı yalnızca üçte bir oranında kalıyor. Bu tablo yalnızca üniversite tercihleriyle sınırlı değil; mezuniyet sonrası istihdamda da kadınlar STEM alanlarında erkeklere göre ortalama %14,7 daha düşük ücret alıyor. Yani eğitimde başlayan ayrım, iş dünyasında daha da derinleşerek devam ediyor. Böylece kadınların bilim ve teknoloji alanındaki potansiyeli sistemli bir biçimde törpüleniyor.

KARAR MEKANİZMALARINDA ERKEK HÂKİMİYETİ

Eğitimde yalnızca öğrenciler değil, karar mekanizmaları da ciddi bir cinsiyet dengesizliğine sahip. 2024 yılı itibarıyla 202 üniversitenin yalnızca 19'unda kadın rektör görev yapıyor. Bu oran %9,4'e denk geliyor ve yükseköğretimde kadınların görünürlüğünün ne kadar sınırlı olduğunu ortaya koyuyor. Milli Eğitim Bakanlığı

teşkilatındaki kadın yönetici sayısı ise kamuoyuyla paylaşılmadığından şeffaflık açısından da ciddi soru işaretleri bulunuyor. Kadınların karar süreçlerinden dışlanması, eğitim politikalarının tek yönlü, erkek egemen bir bakış açısıyla şekillenmesine yol açıyor.

TARTIŞMALI UYGULAMALAR

Raporda ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın tartışmalı uygulamalarına dikkat çekiliyor. Taşınmalı eğitim yönetmeliğinde yapılan değişikliklerle, merkezi okula uzaklığı 30 kilometreden fazla olan yerleşimlerde yaşayan öğrencilerin yatılı okullara yönlendirilmesi zorunlu kılındı. Bu karar, özellikle kız öğrencilerin eğitime erişimini daha da zora sokabilir; çünkü birçok aile kızlarını yatılı okula göndermeyi reddediyor. Bunun yanı sıra ÇEDES Projesi kapsamında okullara dini içeriklerin taşınması ve din görevlilerinin manevi danışmanlık yapması, uzmanlarca laik eğitim anlayışına açık bir müdahale olarak değerlendiriliyor. Benzer biçimde okul öncesi kurumlarda mescit açılmasının zorunlu hale getirilmesi de aynı kaygıları pekiştiriyor. Eğitimde fırsat eşitliği yerine ideolojik yönlendirmelerin öne çıkması, zaten derinleşen eşitsizlikleri daha da ağırlaştırıyor.

SLOGANLARLA EŞİTLİK OLMAZ

Ortaya çıkan tablo, kız çocuklarının eğitim hakkının hâlâ pamuk ipliğine bağlı olduğunu kanıtlıyor. Yoksulluk, erken yaşta evlilik, dijital uçurum ve cinsiyetçi politikalar birleşerek kızları sınıfların dışına itiyor. Devletin asli görevi bu engelleri ortadan kaldırmak ve eşitliği güvence altına almakken, atılan adımlar eşitsizliği derinleştirmekten başka bir sonuç doğurmuyor. Türkiye'de eğitim politikaları, gerçek bir eşitlik anlayışından uzak olduğu sürece, yeni eğitim yılı yalnızca bir takvim değişikliğinden ibaret kalmaya devam edecek. Eğitimde gerçek bir dönüşüm için sloganlara değil, toplumsal cinsiyet eşitliğini merkezine alan somut ve cesur politikalara ihtiyaç var.

Etiketler: [çocukeyitimokulÜst Manşet](#)